

mus est solum in aqua ad abluenda corpora et in signum poenitentiae; Christi baptismus ad animas pertinet, quas gratia et Spiritus Sancti igne replebit. Christum etiam laudavit Joannes a persona, dicens: *veniet autem fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus*; videlicet, vos me pluries facitis, meque Christum esse creditis; velim sciatis infinitam intercedere distantiam inter illum et me: tantae enim Christi sunt virtutes, tantae perfectiones, tantaque ejus magnitudo, ut indignus sim fieri servus servorum ejus, ac corrigiam calceamentorum ejus solvere. O magnam Joannis virtutem! o pereximiam sapientiam hujus sancti Praeursoris, qui dum Christus aestimatur, Christum laudat, ejusque perfectiones praedicat! O utinam nos eodem accenderemur spiritu! Utinam cum ab hominibus laudamur, superbia non tumesceret cor nostrum, ac potius lingua nostra in Dei laudes prorumperet! Maximum subest periculum ei qui laudatur, ne in superbiam incidat et in laqueum diaboli; *periculosum est honorantium favore demulceri* (Beda in c. 6 Marc.); ideo cum ab hominibus laudamur, protinus ad Deum laudandum mentes et ora nostra convertamus; illumque laudemus, cui soli debetur omnis honor et gloria. Si aliquod opus bonum peragimus, Deum laudemus, qui operatur in nobis velle et perficere (ad Philipp. 2). Si aliqua perfectio in nobis eluceat, Deum laudemus, a quo est omne bonum et omne donum: *omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum* (Jac. 1). Non simus similes Oziae, qui plurimis a Deo acceptis beneficiis, non eum laudavit, at in superbiam incidit: *elevatum est cor ejus* (2 Par. 26); regium imitemur prophetam, qui semper effundendis Dei laudibus incubuit: *benedicam Dominum in omni tempore*. Vel potius imitemur Baptistam, qui ab hominibus laudatus, eorum laudibus nil prorsus incantatus, nec inflatus, Christum Dominum semper laudavit et praedicavit. Incantatricibus similiter hominum laudibus ne fascinemur; laudes hominum et quicquid in nobis laudabile reperitur ad Deum referamus, cui debetur omnis honor et gloria. Laudemus Deum in hoc mundo; et in aeternum eum laudabimus, eoque fruemur in gloria. Amen.

DE SANCTO PETRO

CONCIO UNICA.

Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam (Matth. 16).

Oratoribus nonnunquam ita sterilia, ingrata et ignota pertractanda sese offerunt subjecta, ut multa ex cogitare, multa adinvenire, multaque ad supplendum materiae suae defectui e peni suo promere cogantur. Ad has quidem hodie non adigor angustias; nec est, quod de susceptae tenuitate et sterilitate conquerar materiae, cum ita abundans, opulentum, ac magnificentum sit subjectum, quod praemanibus habeo, ut nedum exhauriri, verum ne digno quidem sermone quomodocumque attingi valeat. Heu! quis S. Petrum, apostolorum principem, Christi in terris Vicarium, coelique clavicularium dignis prosequi possit laudibus? quis enarrare queat, quam amara ejus poenitentia, quam generosa ejus fides, quam ardens ejus zelus, et quam ejus erga commissum sibi gregem vigilans et laboriosa fuerit sollicitudo? quis calamo lustrare valeat omnia loca, quae ducente Christi spiritu, sanctus hic peragravit apostolus; simulque delineare zelum salutis animarum, quo semper exarsit, amoris divini flammam, quas ubique sparsit, ac mirabilia gesta, quae undequaque est operatus? quis tandem portentosa, quae edidit miracula, innumeras quae ejus ministerio contigerunt animarum conversiones; necon ardua, quae adversus pseudo-prophetas idololatrias et infideles pro Dei gloria suscepti certamina digne posset explanare? meam equidem hac in parte tenuitatem fateor; cumque pereximias et innumeras, quae in apostolorum primatu elucent, perfectiones inspicio, protinus suscipio, et itidem timeo, ne tam sublimi et abundante obruar

materia. Quod ne fiat, divinum supplices postulemus auxilium, mediante Dei Genitricis Maria. *Acc.*

Sanctus Petrus, dum inter homines versaretur, fuit pœnitens, prælatus et apostolus. Fuit pœnitens; *flevit amare*: fuit prælatus; *tu es pastor ovium*: fuit apostolus, necnon inter apostolos primus: *princeps apostolorum*. Illustris ille pœnitens torrente lacrymarum sua lavit crimina; supremus hic Ecclesiæ præsul supra alios prælatus fuit sublimatus, et dignus hic apostolus ardentissimo erga magistrum suum Christum fuit amore succensus. Unde, ut aliquo ordine magna Petri elucidanda suscipiam, illum inspecio, ut pœnitentem contristatum, qui propria deflet crimina; ut summum Pontificem, qui toti præest Ecclesiæ et ut apostolorum zelantissimum, qui Christum Salvatorem summopere diligit. Videamus ergo lacrymas, elevationem et amorem sancti Petri. Videamus 1. lacrymas hujus pœnitentis; 2. elevationem hujus prælati; 3. amorem hujus apostoli. Lacrymæ Petri, ut pœnitentis: elevatio Petri, ut prælati; et amor Petri, ut apostoli; en tres hujus concionis partes.

I PARS.

Petri pœnitentis lacryma.

Peccaverat Petrus; qui vero extiterat peccator, fit pœnitens, omniumque pœnitentium exemplar mirificum. Pœnitentiam ejus nimis, quibus proprium corpus afflictavit, testantur mortificationes; eamque evidentiùs manifestant lacrymæ, quas fudit prompte, quas fudit amare, quas fudit diu. Minime credendum, Petrum esse pœnitentem delicatum, qui austeram pœnitentiæ onera fugiat; pœnitentiæ enim fortiter incumbit, fitque verus pœnitens, qui ut perpetratum deleat crimen 1. flet prompte; 2. flet amare; 3. flet diu.

1. Peccatoris raro ad pœnitentiam prompte advolant, tardant potius converti ad Dominum ac de die in diem ad illum

per pœnitentiæ viam reverti differunt: dicunt cum Pharaone: *cras, cras*; vel cum latrone suam usque ad mortem pœnitentiam procrastinant. Petrus autem non obdormivit in peccato, nec illud salutaris pœnitentiæ lavaero albulere distulit; non dixit, *cras, cras*; non dixit: nondum advenit pœnitendi tempus; non dixit: intra aliquod tempus, vel circa vitæ meæ finem me peccasse pœnitebit, meque ad Deum totaliter convertam; immediate post Petri culpam successit Petri pœnitentia; peccavit Christum negando et statim flevit pœnitendo; vixque negare desierat Petri lingua, cum ad diluendam negationis maculam lustrales et sacri baptismatis virtutem habentes lacrymas oculi ejus abunde effuderunt. Adhuc loquebatur Petrus: *adhuc eo loquente* (Luc. 22); nondum loqui cessarat, vixque postremos negationis ultimæ pronunciaverat accentus, cum illum respexit Christus et protinus in lacrymas prorupit, et *cepit flere* (Marc. 14). Verum est, inquit sanctus Ambrosius, non flevisse Petrum prima vice, qua magistrum negavit, quia nondum misericordibus eum Christus respexerat oculis: *negavit primo Petrus et non flevit, quia adhuc non respexerat Dominus* (in c. 22 Luc.). Propter eandem rationem non flevit Petrus, mox ut Christum secundo negavit: *negavit secundo Petrus et non flevit, quia adhuc non respexerat Dominus*. Cum tertio negavit Petrus, illum respicere dignatus est Christus et statim tactus dolore cordis intrinsecus, copiosissime flevit: *negavit tertio: respexit Jesus et ille amarissime flevit*. Refert Plinius, nonnulla in Phrygia videri saxa, quæ cum irradiantur a sole, crebras statim emittunt aquæ guttas, veluti si solis aspectu ad lachrymandum moverentur. Durum quidem et quasi saxum fuit Petri cor cum benefactorem suum, Creatorem suum et Dominum suum negavit; tamen cum sol justitiæ Christus eum benigne aspexit, ac gratiæ suæ radiis illustravit, lapideum ejus cor statim dolore fuit contritum, ejusque oculi in fontes aquarum mox erupere: *convertit petram in stagna aquarum et rupem in fontes aquarum* (Ps. 113). Petrus nequaquam est imitatus protoparentem nostrum Adamum, qui post peccatum procul

abfuit quin statim flevit, ac poenitentiam susceperit, quinimo latere et a facie Dei fugere conatus est; Petrus vero absque ulla mora flevit et ad Deum conversus est: *ille, inquit S. Maximus, tanquam deprehensus, festinat ad latebras; hic tanquam emendatus, prorumpit ad lacrymas* (ho. 9 de neg. Pet.). Dum autem Petrus tanquam verus poenitens suum lapsum prompte desit, ut poenitens perfecte contritus *flet amare*.

2. Ad exprimendam mirabilem oculorum Dei virtutem, lucidissimum Thraces pingebant solem, ex quo tres radii prodibant; quorum unus mortuorum irradians ad vitam revocaret; alter duram illuminans rupem, eam in minutissima fragmenta contereret; tertius nivis montem pertingens, illum liquefaceret. Praclare ac ingeniosæ huic picturæ hæc verba supposuerunt: *oculi Dei ad nos*, ut indicarent, his similes esse effectus, quos in nobis oculi Dei causant. Et revera tres ex Christi, solis justitiæ oculis exiere radii, qui similes causarunt effectus. *Primo radio* Paulum illuminavit, eumque in peccatis mortuum suscitavit: *secundo* Matthæum in telonio sedentem et instar lapidis induratum contrivit: *tertio* Petrum niveo monte frigidiorum, in uberem lacrymarum imbrem resolvit: Christus enim Petrum respexit, qui oculis Christi, quasi lanceis, transfixus, de peccato doluit, atque amarus, seu ex cordis amaritudine manantes lacrymas copiose fudit: *egressus foras, flevit amare*. Sicut enim columba suo masculo orbata continue gemit, ita Petrus, qui filius columbæ nuncupatur, agnoscens, se Christum sponsum animæ suæ per peccatum amisisse, statim ingenuit et amare flevit: *egressus foras, flevit amare* (Matt. 26). Narrat S. Evangelista Matthæus peccatum Petri et amaras lacrymas, quas ad illud delendum effudit. Sedebat, inquit, Petrus foris in atrio principis sacerdotum: *et accessit ad eum una ancilla, dicens: et tu cum Jesu Galileo eras; at ille negavit coram omnibus, dicens: nescio quid dicis. Eeunte autem illo januam, vidit eum alia ancilla et ait his qui erant ibi: et hic erat cum Jesu Nazareno; et iterum negavit cum iuramento: quia non novi hominem. Et post pusillum accesserunt, qui stabant et dixerunt Petro: vere et tu ex illis*

es; nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc cepit detestari et jurare, quia non novisset hominem (Matt. 26). Ecce Petri peccatum; atvero immediate post lapsum, Christi oculis et Dei gratia illustratus, suam agnovit miseriam, factique poenitens, egressus est extra atrium principis sacerdotum, ibique amaras fudit lacrymas: *egressus foras, flevit amare*, et ut ait D. Augustinus, *amarissime flevit* (ser. 66 de temp.). Tanta lacrymarum Petri fuit amaritudo, ut ex acritudine et multitudine earum oculi illius facti sint rubicundi et quasi sanguinolenti. Imo, ut ait S. Clemens, in genis Petri apparuerunt violentæ quædam impressiones et profundi quidam sulci, per quos, quasi per quosdam canales aut aqueductus lacrymæ ejus defluebant. Fatendum ergo, quod Petrus amare et amarissime flevit, *ac flevit etiam diu*.

3. De eo ait S. Marcus Evangelista, quod flere cœperit: *cepit flere* (Marc. 14); non tamen dicit, quod aliquando flere desierit, quia toto vitæ suæ tempore flere non destitit, ita quod singulis diebus, cum perpetrati recordaretur criminis, in amaras lacrymas prorumperet. Et ut assortit S. Clemens papa, non solum flevat per diem, verum eam contraxerat consuetudinem, ut singulis noctibus a primo gallorum cantu usque ad horam matutinam fleret. Unde cum psalte regio merito dicere poterat: *fuertunt mihi lacrymæ mee panes die ac nocte* (Ps. 41); orant etenim lacrymæ quotidianus ejus panis, quia flere non cessabat. Peccaverat negando et peccatum abluvi flendo; peccaverat in uno loco et flevit ubique; peccaverat brevissimo temporis intervallo et flevit semper: *senel negavit, semper flevit* (S. August.). Lacrymæ sunt externa interni doloris indicia: *lacrymæ testes sunt doloris*, ait Augustinus (hom. ult. ex 50); ac dicit Seneca (ep. 64); *per lacrymas dolorem ostendimus*. Gravissimum autem esse dolorem suum lacrymis manifestavit Petrus, qui non brevissimo tempore, verum diu, imo et semper flevit; nam ad ultimum usque vitæ suæ terminum flere non destitit. Unde non secus ac D. Paulus dicere potuisset: *tristitia mihi magna est, et continuus dolor cordi meo* (Rom. 9): tristitia enim et dolor ejus fuere continui et

perennes, cum usque ad mortem amare et quasi semper fleverit: *semel negavit, semper flevit*. O Petre, ut quid tandiu tuos producis fletus? ut quid tuæ tandiu perennant lacrymæ? num toto vitæ tempore maculam uno quasi momento contractam lavare debes? num te latet, Deum esse patrem misericordiarum, qui a peccatoribus tam austeram, tamque diuturnam non exigit penitentiam? itaque, o Petre, cur te semper ponit tibi peccati, quod, ut primum flere cœpisti, per Dei misericordiam deletum est? occur lacrymis lavas peccatum jam totaliter lotum? ceterum procul dubio die Pentecostes in gratia fuisti confirmatus; idcirco a lacrymis temperare oportet; superest quod gaudeas de certitudine salutis quin propter jam condonatum crimen tandiu plores. Ecce carnis et mundi rationes, quibus forte aures præberet alius a Petro; at S. huic apostolo tantus de perpetrato crimine dolor inest, ut si æternum in hoc mundo viveret, æternum illud detestaretur, semperque in ejus detestationem amare fletet. Scit, se brevissimo temporis intervallo peccasse; attamen diuturnis lacrymis crimen suum expiare peroptat. Se semel peccasse novit et vult semper ponitere. Se a Deo gratiam impetrasse, seque in gratia confirmatum non ignorat; se autem Deum graviter offendisse semper recordatur; ideo propter injuriam Deo suo interrogat usque ad mortem lacrymas fundere non desinit: *semel negavit, semper flevit*. O quot Petrum sequuntur peccantem! quam pauci vero Petrum imitantur penitentem! *Toties negamus, quoties peccamus*, inquit S. Augustinus; tamen licet innumeris Christum negent cum Petro, nullum fere reperire est, qui cum Petro veræ penitentiae lacrymas profundat. Permulti tot et tantis rei sunt criminibus, ut ad veniam obtinendam sanguineas emittere deberent lacrymas, et tamen nec unicam penitentiae lacrymam effundunt; peccare sciunt et flere nesciunt: *nescit flere, qui flenda committit, et cum ipse sit lacrimabilis, non habet culpæ lacrymas suæ* (serm. 7 in Psal. 118). O peccator, si peccasti, flere debes, ut peccata tua expurges: *flere debemus, fratres, peccata quæ commisimus. Iste fletus sit panis noster, quem*

die ac nocte comedere debemus (S. Augst. serm. 11 ad fr. de er.). Heu! si scirent peccatores, quanta vis et quanta virtus sit lacrymarum, certe die ac nocte lacrymas profunderent. Scitote, inquit S. Augustinus, unicam lacrymam ex corde contrito manantem habere virtutem extinguendi totum inferni ignem: *omnes aquæ non extinguerent unicam scintillam in inferno; sed si una lacryma de puro et contrito corde processerit, totum ignem inferni extinguit* (in Psal. 94). O peccator, si peccata tua defleas in hoc mundo, numquam igne cruciaberis in inferno. Propterea si peccasti cum Petro, plora simul cum illo, plora prompte, plora amare, plora diu cum sancto apostolo. Postquam vero Petri penitentis lacrymas sumus contemplati, *Petri, ut prælati, elevationem admiremur*.

II PARS.

Petri, ut prælati, elevatio.

Petrum fuisse prælatum omni exceptione majorem omnis terra proclamat; ut autem ejus celsitudinem et elevationem majore perspicuitate explicare valeam, eum inspecio respectu urbis Romæ, in qua thronum suum collocavit; respectu totius Ecclesie, cui gloriose præfuit, et respectu totius orbis terrarum, quem illuminavit, et sub his omnibus respectibus maxima patebit sancti illius prælati celsitudo: quia fuit 1. urbis Romæ gloria; 2. Ecclesie Christi fundamentum; 3. mundi totius lumen.

1. Non modicum ad urbis Romanæ decus et honorem contulisse censebat Cæsar Augustus, eo quod ex latere et luto constructas domos in magna commutaverit palatia: *gloriabatur marmoream se reliquisse, quam lateritiam accepisset* (Sveton.). Jamvero ad almæ hujus urbis gloriam magis contulit Petrus, qui, destructis deorum templis, omnique eliminata idololatria et superstitione, in ea catholicam religionem instituit; eamque fidei centrum, flagellum paganismi, totiusque

orbis Ecclesiastici dominam et principem effecit. Verum est, quod ante Petri adventum Roma esset omnium totius mundi urbium florentissima: imperii namque sui fines ex parte orientis usque ad Euphratem, ex parte occidentis usque ad Oceanum, ex parte meridiei usque ad Africae terminos et ex parte septentrionis usque ad Danubium dilataverat, et ut ait Strabo, *orbem universum, paucis exceptis, subjecerat*. Magna quidem extitit temporalis hæc urbis Romæ elevatio; cum autem in eam thronum suum spiritualem transtulit Petrus, longe famosior et illustrior evasit: tunc vere totius mundi prima et caput effecta est: tunc, ut ait S. Leo, ipsa per Petrum longe ultra terminos a Cæsariibus positos dominationem suam dilatavit: *per sacram Petri fidem caput orbis effecta, latius præsidet religione divina, quam dominatione terrena* (Serm. Ss. Pet. et Pauli). Antequam in urbe Roma suum Petrus collocasset solium, totum florentissimæ illius urbis decus idololatria et horrendis aliis quibus scatebat vitiiis, penitus deturpabatur. Verum est, quod esset Roma triumphans; at erat etiam Roma gentilis, Roma impia, Roma idolis serviens, omnibusque fere vitiorum generibus indulgens. Petrus adveniens, per se et per successores suos, turpes illos, quibus urbs Roma dedecorabatur, delevit infamiae characteres: idololatriam enim totaliter extirpavit, amandavit paganismum, idola subvertit, idolorum fana in Ecclesiam convertit, in ea catholicam religionem instituit, eamque puram, sanctam, ac omnibus populis venerabilem effecit; imo et religione catholica illius gloriam et potentiam ultra terminos per Cæsares definitos, longius dilatavit: *latius præsidet religione divina, quam dominatione terrena*. O magnam urbis Romæ gloriam, quæ adhuc gloriosior et florentior efficitur, dum per S. Petrum potentiam suam usque ad cælos dilatat: Petro enim Romam ingrediente, ipsa habuit claves regni cælorum, quæ S. huic Apostolo datæ erant: *tibi dabo claves regni cælorum*. Antequam Romam Petrus veniret, eo nempe tempore, quo urbs illa famosissima ubique victrix erat et triumphans, advolabant undique cives, qui ut se Romano subditi imperio testarentur, urbium suarum claves

Cæsariibus offerebant. Magna quidem hæc urbis Romæ gloria; ego autem fidenter asseram, majorem adhuc oī Petrum attulisse gloriam, quia per Petrum habuit claves regni cælorum, ejusque potestas usque ad cælum dilatatur: *tibi dabo claves regnum cælorum* (Matt. 16). Sanctus ergo Petrus est prælatus, cujus magna est elevatio, quia fuit urbis Romæ gloria: *ac etiam quia fuit Ecclesiæ Christi fundamentum*.

2. Dixit enim ei Christus: *tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam* (Matt. 16); quasi diceret: o Simon, volo, quod in postorum voceris Petrus, quodque Ecclesiæ meæ sis petra fundamentalis: o Petre, meæ voluntatis est, quod mecum totius Ecclesiæ sis fundamentum, non quidem primarium, quod mihi soli competere potest; eris tu fundamentum secundarium, quam dignitatem tibi soli concedam. Sic Christum loquentem inducit S. Leo, sequentibus verbis: *ego petra, ego fundamentum: tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, ut quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia* (ser. 3 de S. Petr.). Cum venisset Jesus in parte Cæsareæ Philippi, interrogavit discipulos suos, dicens: *quem dicunt homines esse Filium hominis?* Responderunt, quod ab aliquibus Joannes Baptista, ab aliis Elias et ab aliis Jeremias, aut unus ex prophetis esse crederetur. Christus vero apostolos deinde alloquens, dixit: *vos autem quem me esse dicitis?* Nominè omnium respondit Petrus: *tu es Christus Filius Dei vivi* (Matt. 16). Mirabilis hæc fuit Petri confessio; mirabilior autem extitit Petri confitentis remuneratio: cum ob hujusmodi confessionem sit effectus totius Ecclesiæ fundamentum. Dixit enim Christus: o Petre, quia me Christum Dei Filium confessus es, *ego dico tibi, quia tu es Petrus et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Quanta Petri gloria, quanta merces, quod a Christo constitutus sit fundamentum illius Ecclesiæ, contra quam inferni portæ prævalere nequeunt; illius Ecclesiæ, quam ut sponsam dilexit et quam proprio sanguine irrigavit; illius tandem Ecclesiæ, quæ omnium apostolorum, martyrum, virginum et aliorum sanctorum, qui in cælis regnant, mater agnoscitur:

mercedem Petro dat magnam, inquit Theophylactus, quia super eum edificavit Ecclesiam (in c. 16 Math.). Magna itaque ad Petrum spectat gloria et elevatio, tamquam universalis Ecclesie fundamentum; magna etiam ejus dicenda elevatio, quia totius orbis terrarum fuit lux.

3. Vere quidem fidelis quisque animarum pastor, lux mundi vocari potest, omnibusque bonis animarum pastoribus dici potest: *vos estis lux mundi*: verum sicut stella differt a stella in claritate, ita inter Petrum et alios pastores, ratione lucis, magna est differentia: de aliis enim prædicatur, quod fuerint veluti faces accensæ, vel quasi fulgentes stelle, quibus illustratus est mundus; sanctus Petrus fuit quasi sol, qui virtutum et meritorum suorum radiis totum terrarum orbem illuminavit: *luminare majus fuit Petrus* (Dionys. Car. ser. 3 de Apost.). Alii prælati luminaria parva et minora extiterunt; at omnium luminarium maximum extitit Petrus, qui quasi sol et quasi luminare majus, universum mundum irradiavit. In mundi creatione fecit Deus duo luminaria magna: unum, ut præset diei, et aliud, ut præset nocti. Ex his autem duobus magnis luminariis unum est alio majus, scilicet sol, qui diei præset, et aliud est minus, videlicet luna, quæ præset nocti: *fecitque Deus duo luminaria magna; luminare majus, ut præset diei, et luminare minus, ut præset nocti* (Gen. 1). Duo hæc luminaria in sensu mystico explicans sanctus Bernardus, ait, per ea significari sanctos apostolos Petrum et Paulum, qui duo maxima Ecclesie catholice lumina extitere: *isti sunt duo magna luminaria, quæ Deus in corpore sue Ecclesie constituit*. Quem vero ex his duobus luminare majus vocabimus; quem ex iis solem esse dicemus? Petrum utique, ut ait sanctus Joannes Chrysostomus: *præset Petrus sol diei Circumcisionis, Paulus luna nocti præputii* (in c. 2 ep. ad Gal.). Ideo, inquit, sanctus Petrus dicendus est sol, quia præfuit diei Circumcisionis; seu quia illuminavit populum Judaicum, qui erat circumcisus; S. Paulus dicendus est luna, quia præfuit nocti præputii, seu quia illuminavit Gentiles, qui incircumcisi erant et qui in tenebris erroris et infidelitatis dege-

bant. Ecce præclaram rationem, ob quam S. Petrus dicendus est sol. Aliam propositio nostro idoneam adducit Dionysius Carthusianus, dicens: *luminare majus fuit Petrus, quoniam major extitit Paulo potestate prælativa et jurisdictione* (Ubi sup.), seu quia fuit prælatus majoris elevationis et jurisdictionis. O magnam Petri gloriam! o sublimem hujus apostoli elevationem! Quanto autem sublimior, tanto a nobis magis honorandus est. Omnes sacerdotes Deus honorare jubet: *in tota anima tua, inquit, time Dominum et sacerdotes illius sanctifica*. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit et ministros ejus ne derelinquas. *Honora Deum ex tota anima tua et honorifica sacerdotes* (Eccli. 7, 31); ecce præceptum de colendo Deo ter repetitum, totiesque his verbis sacerdotis colere præcipitur; ut intelligant omnes, post Deum honorandos esse sacerdotes, qui etiam, licet mali sunt honorandi: *quomodo mali sint sacerdotes, non sunt contemnendi, sed in eis venerandus est ille et colendus, cujus sunt sacerdotes* (S. Pasch. in c. 4 Jerem.). Cum ergo omnes sacerdotes sint honorandi, quanto majori veneratione dignus censendus sanctus Petrus, qui fuit summus sacerdos et prælatus toti Ecclesie prepositus? quanto magis venerari debemus sacerdotem sacerdotum Petrum, qui fuit urbis Romæ gloria, Ecclesie fundamentum et totius mundi lux? Eum venerati sunt alii apostoli, illum venerata est regina apostolorum Dei Genitrix Maria, quæ illum *Patrem et pastorem suum* vocabat (Amad. c. 8 Apoc.): honoremus et nos hunc prælatum, cujus maxima fuit elevatio. *Petri etiam erga Christum maximus fuit amor*.

III PARS.

Petri Apostoli erga Christum amor.

Omnes apostoli, uno Juda excepto, Christum Dominum dilere, cum pro ejus amore omnia reliquerint, vitam laboriosam susceperint, et glorioso martyrio occubuerint. In S. Petri

erga magistrum et Deum suum amore quid specialius et eminentius elucet; quippe quia eum amavit 1. amore ardentissimo; 2. amore generosissimo; 3. amore observantissimo et reverentissimo.

1. Ter a Petro petiit Christus, an ipsum diligeret, *Simon Joannis diligis me?* (Joan. 21). Respondit semper Petrus quod illum diligeret: *tu scis Domine quia amo te*. Jamvero, o Petre, qualis et quantus est ille amor, quo Christum prosequeris? Respondet sanctus Chrysostomus, amorem Petri fuisse ferventissimum, nullumque alium apostolum tanto, quanto Petrum erga Christum amore exarsisse: *nemo ita ut Petrus Jesum amabat* (tom. 2, hom. 51). Et S. Paschasius S. Petrum aliis apostolis in fide firmiorem et charitate ferventiorē extitisse proclamat: *Petrus ferventior fide et charitate* (l. 12 in *Matth.*). Quam ardens Petri erga Christum fuerit amor, multipliciter apparuit, potissimum autem cum Christus apostolis prädixit, quod unus ex eis ipsum traditurus esset: *unus ex vobis tradet me, qui manducal mecum* (Marc. 14, 16). Dixit Christus, quod unus ex eis ipsum prodere, proditorem non manifestavit; cur, quæso, vulgare noluit perfidum Judam fore hunc proditorem, a quo proendus erat? Respondet Doctor Angelicus, quod apostolos in proditoris cognitionem Christus adducere noluerit, quia si Petrus eum novisset, haud dubie illum occidisset; tanto enim Christum amore prosequeretur Petrus, ut Judam occidisset, si illum Christi futurum proditorem prænovisset: *ita fervidus in amore Christi erat Petrus, quod si pro certo scivisset, Judam fuisse Christum traditurum, statim occidisset eum*. O ardentissimum Petri erga Christum amorem! quem dilexit etiam amore generosissimo.

2. Sanctus Petrus natura sua animosus erat, ac in omnibus ejus actionibus magnitudo quedam animi, magnaue cordis elucebat generositas; sive enim operaretur, sive pateretur, sive amaret, hæc omnia eum ingenita quadam animi generositate perficiebat. Ejus generositas maxime enituit in amore quo Christum prosecutus est; fervidumque hunc ei manifestavit

amorem, cum palam protestatus est, quod pro illius amore carceris ignominiam et mortis supplicium subire paratus esset: *Domine, tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire* (Luc. 22, 33). O Petre, attende ad verba tua; vide, quid Christo pollicearis, facile tibi est promittere, stare promissis tibi difficillimum erit; nil Petro videtur difficile, ut suum in Christum testetur amorem; tamque ardente in Magistrum inflammatur Petrus amore, ut illo successus difficilia quevis imo et quasi impossibilia aggredi et perficere promittat: *multa charitas animosum eum reddidit, ut polliceatur, quæ sibi tunc quasi impossibilia* (Theoph. in 22 *Luc.*). Quam vero generosus fuerit Petri erga Christum amor non verbis solum et promissis, etiam factis multis constat; et præcipue ex hoc quod Christi patrocinium in horto Gethsemani susceperit; quid enim generosius, quam quod ipse solus, rubiginoso quodam gladio armatus, trecentos circiter armatissimos satellites aggrederetur, uniusque ex eis auriculum præcidat; advertit Petrus, trecentos esse qui adversus Christum armati accedunt; novit, eos infensissimos esse Christi et discipulorum ejus hostes; probe scit, hujusmodi homines minas et mortem spirare; videt, quod contra tot satellites nullo modo prevalere possit; quodque si unum percutiat, omnes haud dubie in ipsum irruent; tamen amore ita generoso Christum diligit, ut unus contra trecentos insurgat satellites et gladio, quem casu gestabat, unum ex his percutiat. *Malchum percussit eodem mentis ardore, quo cetera faciebat* (Chrysost. in c. 20 *Matth.*). O generosissimum Petri erga Christum amorem: quem dilexit etiam amore observantissimo.

3. Cum vera amicitia sit inter pares, qui alios sibi superiores amant, amori suo reverentiam adjungere, seu illos amore quodam reverentiæ diligere debent, quia, inquit Doctor Angelicus, *cuiuslibet dignitati debetur reverentia* (D. Thom., opusc. 9); et ut ait Hugo a sancto Victore, *amor sine reverentia puerilis judicari debet* (de institut. novit. 5). Petrus autem Christum amore observantissimo dilexit, tantaque amori ejus adjugebatur reverentia, ut præ humilitate nec in conspectu

ejus remanere anderet. Unde mirabiliter facta piscium captura, coram Christo procumbens, dixit: *exi a me, quia homo peccator sum* (Luc. 5, 8). Christum ardentissime diligens Petrus, tanta simul observantia, tantaque erga illum se gerebat reverentia, ut se hominem infirmum et peccatorem, necnon Christi conversatione penitus indignum fateretur: *multa reverentia Petrus rogat Jesum, ut navi excedat, peccatorem seipsum dicens et indignum illius conversatione* (Theop. in c. 5 Luc.). Multis aliis in adiunctis Petrus se Christum amore observantissimo diligere testatus est, ac præcipue in morte, cum cruci versis in cælum pedibus affigi voluit. Ut enim ait Richardus a sancto Laurentio, *ubi amor, ibi oculi (de laud. Virg. 4)*; ideo Petrus, qui summopere Christum amabat, pedibus sursum et capite deorsum crucifigi voluit, ut oculos in cælum, ubi erat Christus, quem diligebat, haberet intentos. Insuper crucifigi voluit capite deorsum verso, ut hoc supplicio, se Christum amore observantissimo diligere testaretur: *tantum Christi gloriæ dedit, ut inversis Christum honoraret vestigiis* (S. Ambr., ser. 20 in psal. 118). Christum ita dilexit Petrus, ut pro illius amore crucis supplicium ambierit et libentissime passus sit; hic autem Petri amor tantæ fuit reverentiæ conjunctus, ut non eodem modo quo Christus, verum inverso corporis situ crucifigi voluerit: *qui non recusat Dominici tormenta patibuli, similitudinem ecapavit triumphi* (S. August., ser. 28 de Sanct.). Miramini pereximium Petri erga Christum amorem, qui tantus extitit, ut de eo, sicut et de Magdalena, dici debeat: *dilexit multum*. Cum ergo dilexerit Christum Petrus, cur et nos eum diligere renuemus? nonne idem Christus? nonne semper infinite amabilis et nonne immensus ab eo acceptis beneficiis ad eum amandum adstringimur? innumeris quidem rationibus eum amare tenemur, et inexcusabiles sumus, si eum non diligamus. *Inexcusabilis est omnis homo, si non diligit Christum ex omni corde; nam naturaliter filius amat patrem, a quo habet partem corporis; quanto magis amare debet Deum, qui corpus et animam ex nihilo fecit?* (S. Bern., de dilig. Deo). Igitur homo infelix, cur Christum

non amabis, a quo non solum corpus et animam, sed et gratiam, sacramenta, ac innumerabilia, sive spiritualia, sive temporalia accepisti bona? cur non amabis Christum, qui pro tui amore, sputa, clavos, lanceas et ipsam mortem sustinuit? hæc omnia te ad illum amandum invitant: *clamant alapa, sputa, clavi, lancea, irrisiones et verbera, ut ipse toto corde, totisque visceribus diligatur, qui pro dilectione nostra talia, ac tanta pati dignatus est* (Laur. Just. in fasc. div. amor.). Hæc omnia Christum diligendum esse clamant; clamat insuper D. Paulus, eosque anathemate ferit, qui eum non diligunt: *si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema* (1 Cor. 16). Amemus Christum cum S. Petro et cum eo in cælo regnabimus. Amen.

DE SANCTO PAULO

CONCIO UNICA.

Gratia Dei sum id quod sum (1 Cor. 15, 10).

Maximum laudis genus est, cum orationis copiam virtus exsuperat, et cum laudantis ingenium vincit magnitudo laudati: sic enim, ut ait S. Chrysostomus, oratori cuivis, licet facundissimo, *semel vinci gloriosius est, quam sæpe vicisse*. Hanc autem proculdubio hodie nanciscar gloriam, cum amplissima et altissima mihi pertractanda se offerat materia; elogium nempe D. Pauli apostoli, qui tanti extitit meriti, tantisque gavisus est prærogativis ac donis, ut a quocumque homine, quantumvis erudito, sufficienter laudari nequeat et extolli: *quæ lingua, inquit idem Chrysostomus, laudibus Pauli incœniatur æqualis, cum omnia quæ sunt in hominibus, bona, una anima possideat,*

et ea cuncta plene atque cumulate, que non solum hominum sunt, sed quod amplius est, angelorum? (hom. 1 de lau. Pauli). D. Paulum laudare possumus cum Augustino, Chrysostomo, Bernardo et aliis sanctis Patribus; ejus tamen meritis condignas laudes persolvere non valeamus, quia cum in eo collecta videntur omnia privilegia, ac omnia aliorum sanctorum merita, tot pro unico Paulo elaborandi essent panegyrici, quot pro omnibus aliis sanctis simul conficiuntur. Non plures, at unicum, eumque breviter et humili stylo contexamus, in quo quid per Dei gratiam D. Paulus fuerit, manifestare conabimur. *Ace.*

Divum Paulum Tertullianus vocat *Apostolum Christi, Doctorem nationum et vas electionis* (de pud. 4): qui gloriae et honoris tituli ex variis sacrae Scripturae locis desumpti habentur et collecti. In sacris enim codicibus D. Paulus dicitur Christi Apostolus: *Paulus Apostolus Jesu Christi* (2 Cor. 1). Ibi etiam vocatur Doctor nationum: *Doctor Gentium in fide et veritate* (1 Tim. 1). Ibi tandem vas electionis appellatur: *vas electionis est mihi iste* (Act. 9). D. Paulus ante conversionem et antequam abundantia gratia superfunderetur, blasphemus extiterat contra Deum, persecutor Christianorum et adversus religionem catholicam contumeliosus: *prius blasphemus fui et persecutor et contumeliosus* (1 Tim. 1); per gratiam vero quam in conversione accepit, et per cooperationem suam, ex blasphemio Apostolus Christi, ex persecutore Doctor nationum et ex contumelioso vas electionis est effectus. O mirabiles effectus divinae gratiae, quam accepit, et cui cooperatus est Paulus! qui perfectius percipientur, cum probaverimus, Paulum fuisse Christi Apostolum, Doctorem nationum et vas electionis. Paulus 1. fuit Apostolus Christi et inter Apostolos zelantissimus; 2. fuit Doctor nationum et inter Doctores humillimus; 3. fuit vas electionis et inter electos Christo similis.

I PARS.

D. Paulus fuit Apostolus Christi et inter Apostolos zelantissimus.

Apostolica dignitas omnibus aliis Ecclesiae dignitatibus antecellit. *Dignitas Apostolatus*, inquit Doctor Angelicus, *est precipua in Ecclesia* (in ep. ad Rom. 1). Eam ita sublimem, et eminentem censuit D. Paulus, ut illa se indignum existimaverit: *non sum dignus vocari Apostolus* (2 Cor. 15). Fuit tamen Apostolus, non quidem ex duodecim, qui a Christo adhuc in terris cum hominibus versante, vocati sunt; fuit Apostolus, quem Christus post Ascensionem mirabili modo ad Apostolatam vocavit, et Apostolorum collegio adjunxit; in quo ita apostolico honore dignus factus est, ut simpliciter et per antonomasiam *Apostolus* dici et appellari soleat: *sicut urbs antonomastice vocatur ipsa Roma, ita Paulus vocatur Apostolus* (D. Thom. ubi sup.). Apostolus fuit D. Paulus, qui non ab hominibus, verum a Christo revelante Evangelium didicit: *neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Jesu Christi* (ad Gal. 2). Ab eodem autem Christo, a quo Evangelium didicit, missus est, ut illud Gentibus et Judaeis predicaret; licet enim se Gentium Apostolum vocet, *ego sum Gentium Apostolus* (Rom. 11), a Deo tamen electus et missus est, ut nomen et Evangelium suum non solum Gentilibus, etiam Judaeis annuntiaret: *vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis Israël* (Act. 9). O magnum Apostolum, cujus missio non ad hanc dumtaxat, vel illam provinciam, sed ad omnem penitus mundum extenditur! neque minus patet latitudo zeli illius; est enim inter Apostolos zelantissimus, cum ejus zelus ad omnes totius orbis homines diffundatur, quorum omnium salutem optat et pro quorum salute laborat. Sancto hoc zelo succensus Paulus optasset, si licuisset, et si fieri posset, alienus et segregatus esse

a Christo pro omnium hominum salute: *optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis* (Rom. 9). Eodem zelo ardens, omnium salutem se desiderare contestabatur; Philippensis enim et in eorum persona omnibus hominibus dicebat: *testis est mihi Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Jesu Christi* (ad Phil. 1); seu, ut exponit Doctor Angelicus, *testis est mihi Deus quomodo cupiam vestram salutem*. Et quia cordis desideria soli Deo patent, testem invocat Deum, quod salutis omnium zelo vere ardeat: *testis est mihi Deus*. Qua ergo ratione dixit Chrysologus, Christi cor esse *totius orbis cor*, quia omnium hominum salutem summo affectu desiderabat; similiter cor Pauli *totius orbis cor* dicendum videtur, eo quod grandi succensus zelo omnium hominum salutem ardentem optaret. De corde etiam Pauli merito dicitur quod de sphaera ab Archimede composita dicebat Cassiodorus: *parva machina gravida mundo*; cor enim Pauli erat *parva machina* a Deo elaborata et sanctissimis motibus a Spiritu Sancto agitata; hæc autem machina erat *gravida mundo*, quia præ nimio quo Paulus ardebat zelo, totum mundum salvare optabat: *testis est mihi Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Jesu Christi*. Ardentissimus hic sancti Pauli zelus non in solis affectibus et desideriis, etiam in laboribus plurimis constitit ac innotuit: zelus enim ejus naturam redolebat ignis, qui latere non potest, nec in sinu abscondi, quin foras erumpat: *numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?* (Prov. 6, 27). Zelus ergo, quo cor ejus succendebatur, foras prorupit; suumque zelum testatus est laboribus plurimis, quos pro animarum salute suscepit. Laboraverunt quidem omnes Apostoli; plus aliis laboravit Paulus. Aliarum rerum gloria vinci a commilitonibus passus est, sed in laborando pro animarum salute aliis omnibus antecelluit: *abundantius*, inquit, *illis omnibus laboravi* (1 Cor. 15). Gratiam Apostolatus quam acceperat, in se otiosam et inutilem residere noluit, verum illa adjutus, salutem animarum procurandæ incubuit; et, ut ait D. Hieronymus, licet Paulus in collegio apostolico esset ultimus ordine, fuit tamen

omnium primus in labore: *Paulus novissimus in ordine, primus in meritis est; quia extremus licet, plus omnibus laboravit* (ep. 13). Noverat sanctus Apostolus, quod *nullum est tam gratum Deo sacrificium, quam zelus animarum* (S. Greg. in Ps. 4 *pœnit.*); ideo sancto hoc salutis animarum zelo exardescens, plus aliis omnibus laboravit: *abundantius illis omnibus laboravi*. Aliquam laborum, quos pro animarum salute suscepit, ideam nobis objicit Paulus, cum se ab Jerusalem per circuitum usque ad Illyricum prædicasse ait: *ita ut ab Jerusalem per circuitum usque ad Illyricum repleverim Evangelium Christi* (ad Rom. 15, 19). Latius vero a zelantissimo hoc Apostolo pro Dei gloria et animarum salute susceptos, ac exantlatos labores enarrat S. Chrysostomus, dicens: « Paulus terram ac mare, Græciam simulque Barbariam, omnemque prorsus regionem quasi volitans circumivit, peccatorum spinas evellens et verbum seminans ubique pietatis, fugans errores, veritatem reducens, ex hominibus Angelos faciens; quin imo ipsos homines quasi ex dæmonibus in Angelos provehens » (hom. 1 *de laud. Pau.*). Sicut enim dæmon invidia tabescens terram circuit, ut animas Christi sanguine redemptas perdat: *circuivi terram*; ita et D. Paulus apostolico accensus zelo terram, mare, ac omnem fere mundum lustravit, ut eas e satanæ manibus eriperet, easque ad Christi ovile adduceret. O pereximium sancti hujus Apostoli zelum! quem clarius adhuc manifestare videtur Chrysostomus, cum Paulum *solem* appellat: *sol quidem hominibus est Paulus* (ib. hom. 8); sol enim fuit Paulus, qui totum fere lustravit orbem; et sol fuit, qui zeli sui flammam undique dispersit. Sol noster materialis non in una mundi parte fixus stat; verum, ut ait Sapiens, *oritur sol et occidit, et ad locum suum revertitur; ibique renascens, gyrat per meridiem, et flectitur ad aquilonem, lustrans universa* (Eccli. 1, 4). Sic sanctus Paulus non in uno aut paucis locis fixus permansit; veluti sol, zeli sui flammis ardens, totum fere peragravit orbem, et ubique magna zeli sui dedit testimonia, tum prædicando, tum disputando, tum idola subvertendo, tum impios arguendo, tum miracula multa faciendo: *dæmones expulit,*

peccatorum nexum resolvit, tyrannos compescuit, philosophorum linguas obturavit, orbem Deo adduxit. Perbelle dixit Tertullianus, quod quilibet homo adversus eos, qui regi sunt rebelles, arma sumere et militare debeat: *contra majestatis rebellem est omnis homo miles.* Omnes autem peccatores non regi terreno, sed Deo sunt rebelles, ac proinde omnes penitus homines, acuto verbi Dei gladio armati, adversus hos rebelles insurgere debent, ut in iis destruatur corpus peccati, ac ut eos Deo reconcilient. Quod perfectissime adimpleverunt multi viri zelantissimi, qui Evangelii armis instructi pro Dei gloria adversus peccatores decertarunt: ac præcipue D. Paulus, qui animadvertens, omnes fere totius orbis homines divinæ majestati esse rebelles, sancto verbi Dei ac Evangelii gladio instructus, omnem pene peragravit orbem, ut undique Dei infensos peccatores quæreret, ac in Dei gratiam reduceret. Illis temporibus totus mundus in maligno positus, ac infidelibus, idololâtris et aliis peccatoribus, qui Dei jugo subdi recusabant, replebatur; Paulus autem sumptis sancti Evangelii armis, totum fere volavit per orbem, et ubique precibus, prædicationibus, disputationibus, omnibusque modis sibi possibilibus contra hos rebelles pugnavit, ac innumeris Deo reconciliavit, et in viam salutis adduxit: *dæmones expulit, peccatorum nexum resolvit, tyrannos compescuit, philosophorum linguas obturavit, orbem Deo adduxit.* O virum zelantissimum! o Apostolum igne zeli vere succensum! et o utinam aliqua ignis illius scintilla corda nostra accenderet! A nobis Deus non exigit, ut pro animarum salute laboratari, totum terrarum orbem peragemus; vult saltem, ut videntes coram nobis majestatem ejus offendi, pro illius gloria arma sumamus; vult ut pro hujusmodi causa simus omnes milites: *contra majestatis rebellem est omnis homo miles.* Nec dicat quis: ignarus sum, pauper sum, contemptibilis sum, ac proinde meum non est peccatores, qui Deo injuriam irrogant, monere, corrîpere et arguere, et a semitis impietatis avocare. Hæc enim ratio non valet, quia cum de Dei gloria agitur, omnis homo arma capere et a Dei partibus stare tenetur: *contra Majestatis rebellem omnis homo miles.* De regis Cæsi filio a

nativitate muto referunt historici, quod cum miles quidam, adacto ferro, Cæsum occidere vellet, filius ille mutus, qui patri adstabat, paterni amoris vi et impetu actus, nescio qua virtute, diruptis linguæ impedimentis, clamaverit dicens: *o homo, cave ne regem interficias.* Ecce quid fecerit ardens amor et zelus filii in patrem; et ecce etiam quid in nobis operari debeat zelus et amor noster in Deum; cum enim nobis adstantibus, ei injuria infertur, licet simus ignari, pauperes, contemptibiles, et ut ita dicam, muti; pro Dei tamen gloria, si fieri potest, est loquendum, ac strenue decertandum. Accendamur ergo sancto zelo instar D. Pauli, qui fuit inter Apostolos zelantissimus: *ac etiam inter Doctores humillimus.*

II PARS.

D. Paulus fuit Doctor nationum, ac inter Doctores humillimus.

Divus Paulus se Græci sermonis imperitum, non tamen scientia vacuum fatetur: *nam etsi imperitus sermone, sed non scientia* (2 Cor. 11): scientiarum quidem imperitus non fuit, qui juvenili ætate sub Gamaliele magistro in lege et prophetis doctissimus evasit; et qui postmodum ingentes in celo scientiarum thesauros acquisivit, quibus instructus, non quorundam dumtaxat hominum, vel quarundam nationum, verum totius mundi magister et doctor factus est: Paulus, inquit Chrysostomus, est *magister orbis* (hom. 7 in Gen.). Verum est, quod præcipue Gentiles scientiam salutis docerit: *Doctor Gentium in fide et veritate* (Eph. 3). Ipse vero fuit etiam Doctor Judæorum, ac omnium hominum, ad quos omnes docendos et illuminandos a Deo missus est: *michi omnium sanctorum minimo data est gratia hæc, in Gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi et illuminare omnes.* Magnus quidem Doctor extitit D. Paulus, cujus schola fuit totus orbis terrarum, in quo per se et per suas epistolas omnes homines præclaram salutis scien-

tiam edocuit. Si sanctis Patribus fidem adhibeamus, Paulus habuit etiam scholasticos in coelo, Angelos scilicet, qui multa ab ipso mysteria didicerunt, et qui ipsum ut magistrum et Doctorem habuerunt: *Paulus*, ait S. Joannes Chrysostomus, *angelorum Evangelista, hic eos illuminavit* (in ep. ad Eph. 3). Chrysostomo assentitur sanctus Cyrillus Alexandrinus dicens: quod *Paulo prædicante, Evangelii mysteria didicerunt angeli*. Unde S. Ambrosius eum non solum hominum, verum et angelorum magistrum nuncupat; *non solum hunc magistrum dedit Gentibus, sed etiam Angelis* (in ep. ad Eph. 3). O mirabilem Doctorem! cujus scientia præcipue enituit in disputationibus ab eo susceptis et in suis epistolis. Disputabat sæpissime D. Paulus, nec aliquis Apostolorum tam crebro, quam ille, publicas instituit disputationes. Cum esset Athenis, disputabat in synagoga per singulos dies; alibi etiam sæpissime disputabat et suas nunquam disputationes usque ad mediam noctem pertrahebat, ac ita efficaciter ex variis veteris testamenti locis Christum verum Deum probabat, ut confunderet Judæos: *confundebat Judæos, qui erant Damasci, affirmans, quoniam hic est Christus* (Act. 9). Stupebant omnes qui Paulum de Christo disserentem audiebant, et præcipue Festus Præses, qui eum ob nimiam scientiam insanire credidit: *hec loquente eo, et rationem reddente, Festus magna voce dixit: insanis Paule, multe te literæ ad insaniam convertunt* (ib. 16). Docuit philosophorum principes, *illos qui clarescunt ingenio melancholicos esse, ac vitii atræ bilis infestari et mente alienari* (Aristot. in *Probl.* sect. 30); idque Paulo accidisse credidit Festus, qui eum a nimio ingenii acumine, ac a nimia scientia insanire dixit: *multæ te literæ ad insaniam convertunt*. Paulum disputantem audire non meruimus; ejus autem epistolas in manibus habemus, in quibus est doctrina tonans, doctrina universalis, doctrina perpetua, ac usque ad mundi finem duratura. In epistolis ejus habetur doctrina tonans et terrens; non enim persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis utitur; verbis et sententiis tonantibus omnium hominum, etiam peccatorum quorumcumque corda cunctit; unde dicebat D. Hieronymus:

quotiescunque Paulum Apostolum lego, videor mihi non verba audire, sed tonitrua (ad Pammac.). Pariter in ejus epistolis continetur doctrina universalis, tum quia in iis, de omnibus quæ ad Evangelicam Doctrinam spectant, agitur; tum etiam quia omnibus est utilis, ac per totum orbem diffusa, ut fatetur Gerson: *jam non est in orbe Ecclesia, quæ B. Pauli non fulciatur doctrina* (Medit. 1 de incarn.). Illius tandem in epistolis reperitur doctrina sana et utilissima, quæ usque ad mundi terminum durabit; unde S. Chrysostomus ait, D. Paulum esse Doctorem, qui post mortem docet et prædicat: *post mortem præco* (hom. 22 ad pop.). Non enim solum, dum viveret, in omnibus fere orbis nationibus prædicavit, verum etiam nunc ubique prædicat, ubique docet et usque ad mundi finem per suas epistolas ubique homines docebit. Avaros semper docebit, ut terrena despiciant; luxuriosos, ut castitatem sectentur; superbos, ut se humiliant; fures, ut ablata restituant; iracundos, ut mansuetos se exhibeant; et omnes, ut celestia bona summo affectu inquirent: *quæ sursum sunt, querite*; unde de divo Paulo, sicut de Abel justo dici potest, *quo defunctus adhuc loquitur*; per epistolas enim, quas scripsit, adhuc loquitur, et usque ad mundi finem loquetur, omnesque docebit homines, quid credere, quid amare, quid desiderare et quid agere debeant. O magnum Doctorem, qui docet omnes, qui docet ubique, qui docet semper et qui docet omnia quæ ad hominum salutem et perfectionem pertinent. Merito sancti Patres ejus scientiam quam maxime extollunt: D. enim Hieronymus eum vocat *bibliothecam divinitatis*, ut indicet eum de divinitate calluisse quidquid de ea purus homo scire potest: S. Dionysius illum *abyssum sapientiæ* nuncupat: S. Chrysostomus illum mare sapientiæ vocitat: *ipse mare sapientiæ purissimum et profundissimum* (hom. 4 de lau. Pauli). Et S. Vincentius Ferrerius ait, quod *Paulus scivit plus quam Salomon et omnes philosophi in tota vita sua* (ser. de S. Paulo). O quam emens fuit D. Pauli scientia! item o quam humilis extitit Paulus, qui de sua scientia non superbit, *sed inter Doctores humillimus fuit*. Homines docti, nisi magna virtute

polleant, in superbiam persæpe incidunt, quia *scientia inflat* (1 Cor. 8), id est, facile extollit hominem in superbiam; non quidem ex natura sua, sed occasionaliter, quia multis fit occasio superbiendi. Unde hæc est differentia inter scientiam et charitatem, quod charitas ædificat, non inflat; scientia vero, ut ait Bernardus, *est inflans, non ædificans* (ser. 9 in Cant.). Divum tamen Paulum, licet doctissimum, scientia non inflavit; ipse humillimus semper extitit, adeo ut ex affectu humilitatis nunc se Apostolorum minimum et Apostoli nomine indignum vocet: *ego enim sum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus*. Modo non solum apostolorum, verum et omnium sanctorum, seu omnium christianorum ultimum se nuncupat: *michi omnium sanctorum minimo* (Ephes. 3). Et modo se omnium peccatorum maximum appellat, *Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum* (1. Tim. 1). O magnam hujus Doctoris humilitatem! o virum vere humilem! si enim, ut ait D. Bernardus, *verus humilis, vilis vult reputari* (ser. 16 in Can.); quanta censenda humilitas D. Pauli, qui omnium apostolorum ultimus, omnium christianorum minimus et omnium peccatorum maximus dici vult et reputari? Certe Paulus habendus inter Doctores humillimus. O utinam Paulum hac in parte imitarentur omnes docti! Econtra heu! minima scientiæ scintilla in plerisque ingentes superbiæ ventos excitat; sciunt parum et superbiunt multum; modica ac quasi nulla callent scientia, et maxima ac quasi diabolica tumescunt superbia. O miseri! ut quid diligitis vanitatem? ut quid superbitis de scientiis vestris, quæ modicæ sunt et de quibus æterno Judici vobis reddenda ratio? *Noli extolli de tua scientia*, inquit Joannes Gersen, *sed potius time de data tibi notitia* (De Imit. Chr. 1, 2); et rationem dat propter quam quisque ob datam sibi a Deo scientiam timere debeat: quia, inquit, *quanto plus et melius scis, tanto gravius inde judicaberis*. Quapropter quanto doctiores, tanto humiliores estote instar S. Pauli, qui inter Doctores fuit humillimus et qui fuit *vas electionis, ac inter electos Christo simillimus*.

III PARS.

Sanctus Paulus est vas electionis et inter electos Christo simillimus.

Paulus recte appellatur *vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso* (Eccli. 50, 10): fuit enim *vas auri* propter fulgorem sapientiæ, *solidum* propter charitatem qua arsit, et *ornatum omni lapide pretioso*, scilicet omnibus virtutibus, quibus tamquam pretiosis margaritis ejus anima decorabatur. Dicit etiam posset cum Doctore Seraphico (serm. 2 de conc. S. Paul.), divum Paulum fuisse *vas altum et elevatum* per contemptum terrenorum, *vas solidum et firmum* propter patientiæ virtutem, *vas purum et mundum* propter continentiæ donum. Nos autem cum Christo Paulum prædicabimus *vas electionis: vas electionis est mihi iste*. Non enim *vas perditionis* et reprobationis, sed *vas electionis* fuit D. Paulus, quia ab æterno a Deo electus et ad æternam beatitudinem est prædestinatus: *Paulus*, inquit D. Hieronymus, *fuit vas electionis et prædestinationis* (in ep. ad Gal. 1); et ut ait Doctor Seraphicus, *notatur Pauli æterna electio, cum dicitur, vas electionis est mihi iste*. De Paulo Ananias dixit Deus: *vade quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis Israël* (Act. 9). In quibus verbis, ut docet D. Bonaventura, duo tanguntur, temporalis scilicet Pauli vocatio et æterna ejus prædestinatio; temporalis vocatio in his verbis exprimitur, *ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis Israël*, quia iis verbis manifestatur ipsum esse temporaliter vocatum ad prædicandum gentibus et omnibus populis; æterna Pauli electio et prædestinatio his verbis annotatur, *vas electionis est mihi iste*. Ut enim ait Doctor Seraphicus, « ad gratiam sanctus apostolus et ad gloriam ab æterno fuit electus et a Christo temporaliter est vocatus; ut et gratiam haberet abundanter in via et gloriam obtineret in

patria. Unde bene de eo dicitur, *vas electionis est mihi iste*. Fuit ergo D. Paulus vas non in contumeliam, sed in honorem; fuit *vas electionis*, seu fuit ipse electus et prædestinatus ad gloriam; imo et fuit electus, ut ad altioris cœli sedes sublimaretur. Quod autem mirum est, D. Paulus *inter electos fuit Christo simillimus*. Christus est exemplar primarium, cui omnes electi similes et conformes fieri debent; *quos præcivit et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui* (Rom. 8, 26). Christus est primogenitus electorum, *primogenitus in multis fratribus*; ipsi ergo ut primogenito reliqui fratres secundogeniti, seu adoptivi, quoad fieri potest, similes ac conformes reddantur oportet, præcipue in doloribus, passionibus et tribulationibus; ipse enim gravia tolerando, se omnibus electis in exemplum dedit, quod imitentur; *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus* (2 Pet. 2, 21). Divus autem Paulus maxime conformis et similis evasit Christo in passionibus; unde ait, se cum Christo cruci affixum manere; *Christo confixus sum cruci*. Et ut pateat, quantum ei similis in hoc fuerit, audiamus eum enarrantem gravia quæ pertulit: « in laboribus plurimis, inquit in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Judæis quinque quadragenas, una minus accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte et die in profundo maris sui, in itineribus sæpe.... in labore et ærumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate (2 Cor. 11) ». Tot et tanta passus est D. Paulus, ut ejus vita, non tam vita, quam quotidiana et perennis mors videatur: *quotidie morior* (1 Cor. 15). Unde D. Chrysostomus, divum Paulum ita gravia, sive a seipso, sive ab imperatoribus, sive a iudicibus, sive a Gentilibus, sive a falsis fratribus passum esse dicit tormenta, ut ea importabilia esse censeat: *Pauli famem, nuditatem, naufragia, deserti habitationes, timores, pericula, insidias, carceres, verbera, vigilias et alia quæ perpessus est, ne ferenda quidem arbitror*. O quam gravia fuere Pauli supplicia! o quam similis et conformis extitit Christo, cum quo gravissima multa

pertulit! Ad hæc se illi simillimum exhibuit dum gravia quævis supplicia maxima cum patientia perpessus est. Tanta in mediis suppliciis fuit Christi patientia, ut *cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur*. Hæc et alia multa patientiæ suæ testimonia præbuit Christus, in quo ei simillimum videmus Paulum, qui adversus persecutores non est iratus; imo tanta ejus extitit patientia, ut benediceret maledicentibus et pro omnibus persecutoribus oraret: *maledicimur, inquit, et benedicimus, persecutionem patimur et sustinemus, blasphemamur et obsecramus* (1 Cor. 4, 11). Et ut sanctus ille apostolus majora ederet patientiæ suæ testimonia, in mediis infirmitatibus et persecutionibus gaudebat: *placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo* (2 Cor. 12, 10). Admirabilis non censetur hominis patientia, cum levia, aut nulla sunt quæ patitur; tunc sane fit admirabilis, cum gravia multa immobiliter et constanter tolerat: *non esset laudabilis, nec admiranda patientia, si nullis inimicorum jaculis impetita, tranquillitatis propositum retineres; sed in eo est præclara atque gloriosa, quod irruentibus in se tentationum procellis, immobilis perseverat* (Cassian. collat. 18, 13). Iamvero o quam mirabilior adhuc extitit S. Pauli patientia, quippe qui inter innumeras tribulationes et persecutiones, quas a Judæis et Gentilibus, a plebeis et principibus, ab inimicis et ab ipsis fratribus perpessus est, non solum immobilis perseveravit, verum et pro persequentibus oravit, iis benedixit, ac omnia æquo et hilari animo pertulit, imo et totam gloriam suam in cruce et in tribulationibus constituit: *michi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi* (Gal. 6). Admiremur Pauli patientiam, ac eam pro viribus imitemur. De numero electorum fuit; atque inter electos Christo simillimus extitit, præsertim in patientia, quam exhibuit in medio laborum et persecutionum. Si etiam nos de numero electorum cum ipso esse velimus, patientiam cum illo sectemur necesse est, quia patientia est necessaria ad cœlum via. Audite D. Paulum, qui patientiam ad salutem necessariam proclamat: *patientia*

vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem (Heb. 10, 36). Necessaria quidem est quia tot difficultatibus, tentationibus, persecutionibus et adversitatibus vita christiana refertur, ut nisi continua patientia christianus instructus concedat, ad vitam æternam pervenire nequeat. O fratres, vultis regnum cœleste assequi? *Patientia vobis necessaria est.* Lex illa omnibus hominibus est posita: *si sustinebimus et conregnabimus* (2 Tim. 2). Qui inimici crucis sunt in hoc mundo, nunquam cum Christo regnabunt in cœlo; si vero contumelias, afflictiones, persecutiones et quæcumque in via mandatorum Dei dura et aspera occurrunt, patienter sustinerimus cum Christo, cum eo etiam in cœlo regnabimus. Igitur omnium virtutum et præsertim patientiæ exercitiis vacemus, ut æternam beatitudinem obtineamus. Amen.

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO

CONCIO PRIMA.

Quomodo fiet istud? (Luc. 1, 34).

Credere oportet accedentem ad Deum (Heb. 11).

Magnum præteritis seculis, circa augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, Ecclesiam inter et dæmonem initum est prælium. Pugnavit dæmon per hæreticos et pugnavit Ecclesia per Doctores sanctissimos, per concionatores zelantissimos, ac per martyres constantissimos, qui purpureis sanguinis sui characteribus quidquid de Eucharistia credimus generosissime subsignarunt. Spiritu satanæ agitati Ecclesiam aggressi sunt Berengarius, Calvinus et alii hæreticæ pravitatis sectatores, qui ecclesias vastaverunt, altaria deturbarunt et mysteria nostra prophanarunt

Dei vero spiritu succensi militarunt veri sanctæ Romanæ Ecclesiæ filii, qui convitia, verbera et ipsam mortem pro mysteriorum nostrorum veritate propugnanda sustinuerunt. Maxima certavit dæmon nequitia adversus Ecclesiam, quæ exinde gravissima est mala perpessa; maxima etiam præstitit fortitudine Ecclesia, quam veluti Salomonis lectulum, plures viri fortissimi ambierunt, *omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi* (Cant. 3, 8); quæ tandem Doctorum suorum argumentis, principum suorum armis et martyrum suorum passionibus de hæresi triumphavit; tantusque ejus præsertim Gallia, exiit triumphus, ut nunc magna perfruat pace, suaque mysteria ubique libere celebret. Hæc ætate non in antris, at palam sacerdotes sacrificant; hoc ævo haud occiduntur qui ad Christum in Eucharistia honorandum conveniunt; hodie concionatoribus catholicis de Eucharistia dicentibus non parantur insidiæ, lingua non absconditur et mors non infertur. Itaque veniant, quæso, per totam hanc octavam auditores, quibus libere et quam utilissime juxta vires de dispositionibus ad Eucharistiæ debite recipendam adhibendis prædicabo. Cum Archangelus Gabriel Mariæ, Verbum æternum in ejus utero incarnandum nunciavit, protinus petiit illa ab angelo *quomodo hoc fieret: quomodo fiet istud?* Ego pariter dum angelico prædicatoris fungens munere, in hæc cathedra, de Verbo incarnato per Eucharistiæ sumptionem ad nos veniente locuturus appareo, mihi audire videor quotquot adstant fideles a me inquirentes, *quomodo ad illud debite recipiendum se preparare debeant, ac dicentes cum Maria: quomodo fiet istud?* Octo responsionibus huic petitioni satisfacere conabor. Hodie respondebo, *accedendum cum fide: credere oportet accedentem ad Deum* (Heb. 11). Cras, cum admiratione veniendum dicam: *mirabitur et dilatabitur cor tuum* (Isa. 50). Die Sabbati proximo, cavendum ab indigna communione respondebo; *qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit* (1 Cor. 11). Responsum dabo die dominica, quod tollenda sit omnia peccata per veram penitentiam: *penitentiam agite* (Matth. 3). Die Lunæ, quod ad dignam receptionem spirituali cultro omnia vitia, seu affectus pravi sint abscondendi: *statue*